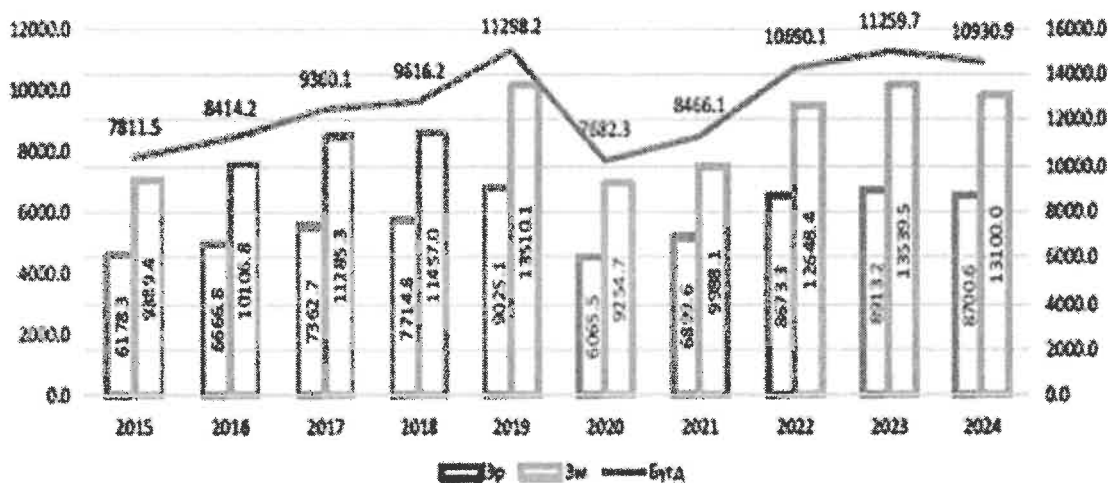

“УЛСЫН НЭГДҮГЭЭР ТӨВ ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЧАНАР, ХҮРТЭЭМЖИЙГ САЙЖРУУЛАХ ТӨСӨЛ”-ИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛСНЭЭР МОНГОЛ УЛСНЫ ЭДИЙН ЗАСАГ, ТУХАЙН САЛБАРТ ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ, ҮР ДАГАВРЫН ТАЛААРХ ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ

1. Өнөөгийн нөхцөл байдал, төсөл хэрэгжүүлэх хэрэгцээ, шаардлага

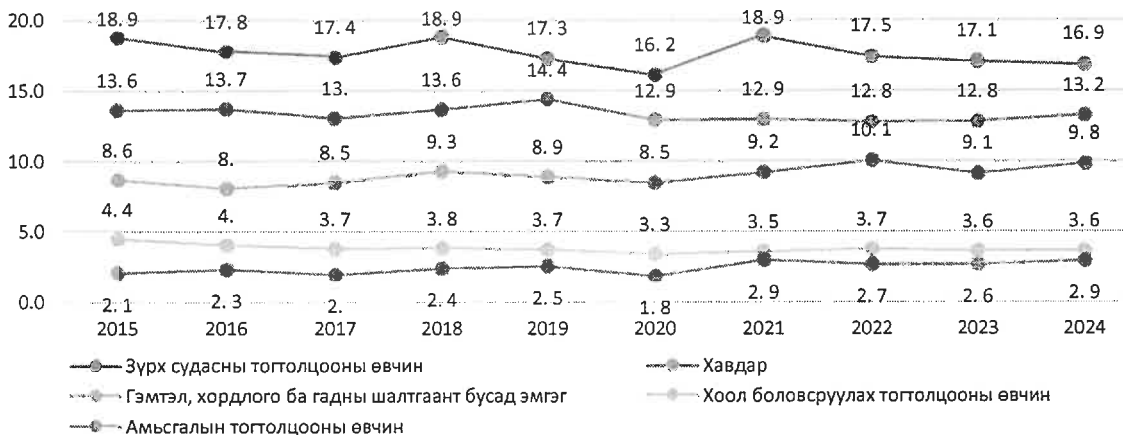
Монгол Улсын хэмжээнд 2024 онд 10,000 хүнд ногдох амбулаторийн өвчлөлийн түвшин 10,930.9 болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 1,378.0-аар нэмэгдсэн ба өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаанд хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин 2,010.0 (10,000 хүн амд), амьсгалын тогтолцооны өвчин 1848.9 (10,000 хүн амд) болон зүрх судасны тогтолцооны өвчин 1340.9 (10000 хүн амд) зонхилж байна.

Зураг 1. Хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаан, 10,000 хүн 2015-2024 он.

Мөн хүн амын нас баралт 2024 онд 18.1 мянга болж, сүүлийн 10 жилийн дунджаас 875 хүн (4.8%)-ээр нэмэгдсэн бөгөөд нас баралтын 30,1% буюу тэргүүлэх шалтгаан нь зүрх судасны тогтолцооны өвчин 1690 (10000 хүн амд) болон хавдар 1320 (10000 хүн амд) эзэлж байна.

Зураг 2. Хүн амын нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан, 10 000 хүн амд, 2015-2024 он.

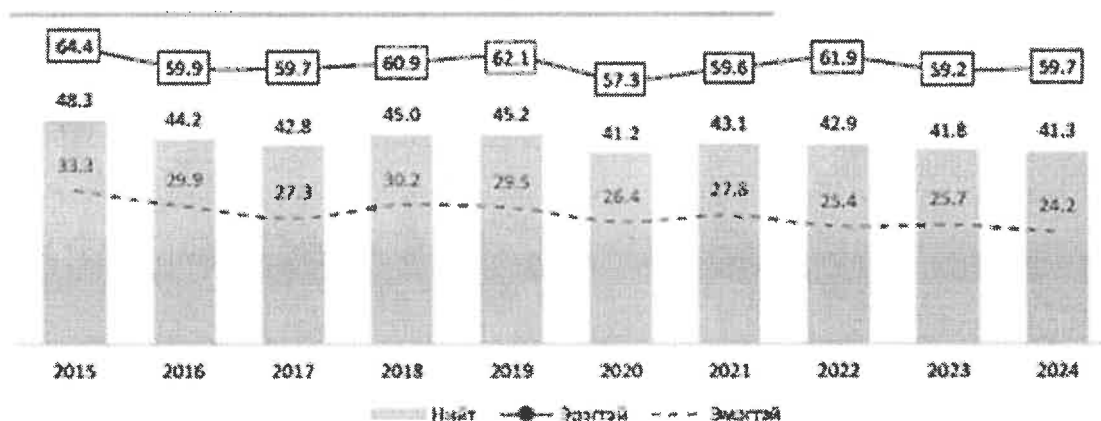

Тогтвортой хөгжлийн зорилтын хэрэгжилтийг хэмжих нэг гол үзүүлэлт нь 30-70 насны хүн амын дунд зүрх судасны өвчин, хавдар, чихрийн шижин, амьсгалын замын архаг өвчний шалтгаант нас баралтын тоо үзүүлэлт юм. Монгол Улсын хувьд 2024 онд тухайн насны нас баралтын 6405 тохиолдол бүртгэгдэж, нийт нас баралтын 35.4 хувь буюу дэлхийн дунджаас хоёр дахин өндөр байгаа нь эдгээр өвчний эмчилгээний оновчтой, үр дүнтэй байдалд онцгойлон анхаарал хандуулах зайлшгүй шаардлагатай байгааг харуулж байна.

Хүснэгт 1. Зүрх судас, хавдар, чихрийн шижин, амьсгалын замын архаг өвчин, 30-70 насны 10 000 хүнд, 2015-2024 он.

Үзүүлэлт	2015	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Зүрх судас, хорт хавдар, чихрийн шижин, амьсгалын замын архаг өвчний шалтгаант нас баралт (30-70 нас)								
Бүгд	48.3	45.0	45.2	41.2	43.1	42.9	41.8	41.3
Зүрх судасны тогтолцооны өвчин	24.8	22.8	21.1	19.5	21.3	21.4	20.6	20.3
Хавдар	21.3	19.9	21.5	19.4	18.7	18.4	18.4	17.9
Чихрийн шижин	1.1	0.9	1.4	1.3	1.8	1.5	1.2	1.6
Амьсгалын замын архаг өвчин	1.1	1.3	1.3	1.0	1.3	1.6	1.5	1.5

Зураг 3. Зүрх судас, хавдар, чихрийн шижин, амьсгалын замын архаг өвчин, 30-70 насны 10 000 хүнд, 2015-2024 он.

ДЭМБ-ын статистик мэдээллээр 2022 онд 19.9 сая гаруй хүн хорт хавдраар өвдөж, 9.7 сая хүн хорт хавдрын шалтгааны улмаас нас барж, үүний дотор Монгол Улс дэлхийд нийт хорт хавдрын нас баралт, элэгний хорт хавдрын өвчлөл, нас баралтаараа тэргүүлж байх ба Монгол Улсын хүн амын дунд 2024 онд 8169 хорт хавдрын шинэ тохиолдол бүртгэгдсэнээс хорт хавдрын оношлогдох үеийг (TNM stage) авч үзвэл 63.4% нь хожуу үе шатандаа, үүнд гуурсан хоолой (88.5%), нойр булчирхай (79.5%), улаан хоолойн (78.6%) хорт хавдар ихэвчлэн хожуу үе шатандаа оношлогдож байгаа нь хавдар зэрэг эцсийн шатны эрхтний дутагдалтай өвчтөнүүдийн хувьд нь хамгийн үр дүнтэй, зарим тохиолдолд амь насыг аврах цорын ганц боломжит эмчилгээний арга нь эрхтэн, эд, эс шилжүүлэн суулгах тусламж, үйлчилгээ болоод байна.

Монгол Улсад эрхтэн шилжүүлэн суулгах тусламж, үйлчилгээ сүүлийн жилүүдэд хөгжиж байгаа хэдий ч дэвшилтэт тоног төхөөрөмж, нарийн мэргэжлийн хүний нөөц, дэд бүтцийн хүртээмж хангалтгүй хэвээр байна. Ялангуяа бөөр, элэг, зүрх, уушги зэрэг амин чухал эрхтний архаг дутагдлын тархалт нэмэгдэж, эрхтэн шилжүүлэн суулгах шаардлагатай өвчтөний тоо жилээс жилд өсөж байна. Гэвч мэс заслын хүчин чадал,

эрчимт эмчилгээний ор, хяналтын систем, нарийвчилсан оношилгооны технологийн хязгаарлалт нь хүлээгдлийг уртасгаж, нас баралтын эрсдэлийг нэмэгдүүлж байна.

Мөн олон тохиолдолд иргэд гадаад улсад өндөр зардлаар эмчлүүлэхээс өөр сонголтгүй байгаа нь өрхийн санхүүд дарамт үүсгэхээс гадна улсын валютын гадагшлах урсгалыг нэмэгдүүлж байна. Иймд дотооддоо олон улсын жишигт нийцсэн тоног төхөөрөмжийн бааз, нэгдсэн төв байгуулах шаардлага зайлшгүй тулгарч байна.

2. Салбарын болон эдийн засгийн үр ашиг

Эмнэл зүйн үр нөлөө

Дэвшилтэт тоног төхөөрөмж (эрчимт эмчилгээний мониторинг, амьсгалын аппарат, тромбоэластограм, мэс заслын микроскоп, робот бронхоскопи гэх мэт)-ийг нэвтрүүлснээр мэс заслын нарийвчлал, оношилгооны чанар, эмчилгээний үр дүн мэдэгдэхүйц сайжирна. Үүний үр дүнд мэс заслын хүндрэл, нас баралт буурч, өвчтөний амьдрах хугацаа болон амьдралын чанар нэмэгдэнэ.

Эдийн засгийн үр ашиг

Гадаадад эмчлүүлэх зардал өндөр (нэг өвчтөнд хэдэн арван мянган ам.доллар хүрдэг) байгааг дотооддоо бууруулснаар өрхийн болон улсын санхүүд хэмнэлт бий болно. Мөн валютын гадагшлах урсгал багасаж, дотоодын эрүүл мэндийн салбарын эдийн засгийн эргэлт нэмэгдэнэ. Дунд хугацаанд эрүүл хүн амын эзлэх хувь нэмэгдэж, хөдөлмөрийн бүтээмж өсөх нь макро эдийн засгийн эерэг нөлөө үзүүлнэ.

Нийгмийн үр нөлөө

Иргэд эх орондоо чанартай, хүртээмжтэй эмчилгээ авах боломжтой болсноор эрүүл мэндийн тэгш байдал сайжирч, нийгмийн итгэлцэл нэмэгдэнэ. Хүнд өвчний улмаас үүсэх ядуурал, санхүүгийн эрсдэл буурна.

Салбар хоорондын үр ашиг

Эмнэлгийн технологи, инженерчлэл, мэдээллийн систем, сургалтын салбаруудтай уялдан хөгжих боломж бүрдэж, мэдлэгт суурилсан эдийн засгийн суурь бэхэжнэ. Мөн олон улсын хамтын ажиллагаа, хөрөнгө оруулалт татах боломж нэмэгдэнэ.

Энэхүү төсөл нь зөвхөн нэг эмнэлгийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх бус Монгол Улсын эрхтэн шилжүүлэн суулгах тусламж, үйлчилгээний тогтолцоог бүхэлд нь шинэ шатанд гаргах ач холбогдолтой. Дэвшилтэт тоног төхөөрөмж, мэргэшсэн хүний нөөц, нэгдсэн төвийн уялдааг хангаснаар амь насыг аврах, амьдралын чанарыг сайжруулах бодит үр дүн гарна. Эмнэл зүйн хувьд энэ нь нас баралтыг бууруулах, эдгэрэлтийг сайжруулах шууд нөлөөтэй бол эдийн засгийн хувьд урт хугацаанд өндөр өгөөжтэй, стратегийн хөрөнгө оруулалт гэж үнэлэгдэж байна.